

Muhsine Helimoğlu Ravuz

HİLE İLE DİLE

KÜRT MASALLARI

Resimleyen: Claude Leon

Masal

DESTANLAR VE MASALLAR

7.
BASIM

Bu tanıtım
kopyası
Can Çocuk
okurları için
özel olarak
hazırlanmıştır.

 CAN
ÇOCUK

Muhsine Helimoğlu Yavuz

HİLE İLE DİLE

KÜRT MASALLARI

Resimleyen: Claude Leon

yağın yönetmeni: samiye öz
yağın koordinatörü: ali ünâl
kapak ve iç tasarım: gözde bitir s.
tasarım uygulama ve dizgi: güldal rırtıoğlu
düzeltili: fulya tükêl
kapak baskı: azra matbaası
iç baskı ve cilt: özal matbaası

1. basım: temmuz 2010

ISBN 978-975-07-1188-6

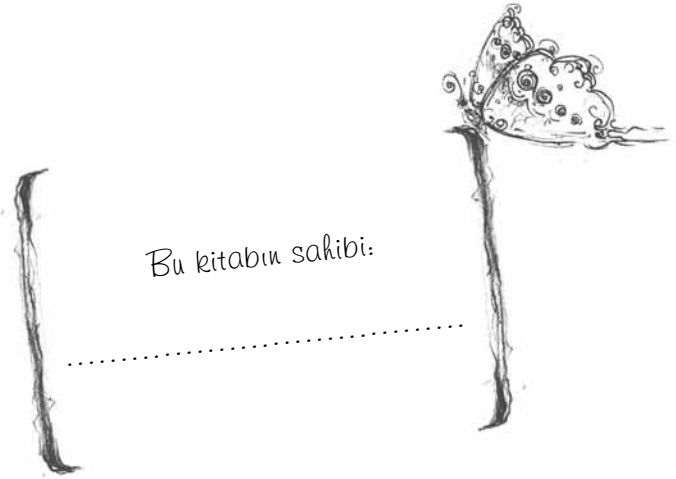
© can sanat yayınları ltd. şti., 2010

tüm hakları saklıdır. tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

can sanat yayınları yayım, dağıtım, ticaret ve sanayi ltd. şti.
hayriye caddesi no. 2, 34430 galatasaray, istanbul
telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 89 faks: 252 72 33
www.cancocuk.com cancocuk@cancocuk.com

Bu kitabın sahibi:

fotoğraf: şerif Ali ravuz

muhsine helimoğlu ravuz

1972’de Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Türkoloji bölümü’nü bitirdi. Halkbilimi alanında Diyarbakır efsaneleri-motif-index teziyle yüksek lisans, masalların eğitimsel işlevleri ve mesaj-index’i teziyle de doktora yaparak bilim doktoru oldu. “Diyarbakır efsaneleri-motif-index” adlı eseriyle İsveç-stockholm “culture house research reward”u, “masallar ve eğitimsel işlevleri mesaj-index” adlı eseri ile de “pertev naili boratav halkbilimi ödülü”nü aldı. Bunların dışında yurtiçinde ve dışında aldığı 6 ödülü daha vardır. Yurtiçinde Dicle, Bilkent, Mimar Sinan Üniversitelerinde öğretim üyesi olarak çalıştı. Yurtdışında da Varşova, Bakü, Kiev, Kişinev, Bükreş, Lefke-Avrupa Üniversitelerinde konuk öğretim üyesi olarak dersler ve konferanslar verdi. Şu anda Bahçeşehir Üniversitesi öğretim üyesi olan Muhşine Helimoğlu Ravuz, “Halk Anlatılarının Örtük Transaksiyon Yoluyla Psikoterapi Aracı Olarak Kullanılması” ve “Anlatı-masal çözümlemeleri” konusunda çalışmakta ve yayınlarını bu alanda sürdürmektedir. Yayımlanmış 14 kitabı, 45 bildirisi ve 60 makalesi vardır. “Masallar ve eğitimsel işlevleri mesaj-index” kitabından seçilmiş masal ve tekerleme metinleri, pertev naili boratav Arşivi’nden alınmış bazı masallarla birlikte Fransızca’ya çevrilerek, Neuf de l’ecole des loisirs yayınevi tarafından “contes turcs” adıyla, 2008’de Paris’te yayımlanmıştır.

HİLE İLE DİLE

KÜRT MASALLARI

içindekiler

önsöz, 7

hile ile dile, 11

şembililik ile dembililik, 17

zine ile memo alan, 27

tilki fare ve aslan, 37

keloğlan ile padişahın küçük kızı ve kırmızı melek, 41

dılbo ile akıllı kedi, 53

avcı ile oynayan tilki, 59

berivan, 63

önsöz

Bu kitaptaki masallar, ilk kez sözden yazıya geçirilmiş özgün derleme ürünleridir.

1982-1990 yılları arasında, "Diyarbakır Efsaneleri" adlı 2 ciltlik kitabımı hazırlamak için Diyarbakır'ın kasaba, köy ve mezralarında ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin öteki bazı illerinde yürüttüğüm alan araştırmalarım sırasında, efsanelerin yanı sıra derlediğim masalları da yazıya geçirdim.

Bu yazıya geçirme serüveni, en az araştırmanın kendisi kadar uzun ve zahmetli bir süreci kapsadı. Çünkü bu anlatıların çoğunu, özellikle kadın kaynaklarım Kürtçe anlattıkları için, araştırma alanımda zaman zaman bir tercüman aracılığıyla çalışmak zorunda kaldım. Sonra da bu anlatıları, üstüne kuruldukları temel motiflere ve olay örgüsüne bağlı kalarak, özüne hiç dokunmadan yeniden düzenleyip yalın, akıcı ve

anlaşılır olmasına özen gösterdiğim bir dille yazıya geçirdim. Her masalın sonunda da derlediğim kaynak şahıslar hakkında bilgi verdim. Yani bir bakıma her masalın “nüfus kâğıdı”nı çıkardım.

Hemen şunu belirtmeliyim ki, masallar yalnızca çocuklar için değildir. Çocuk-yetişkin ayrımı gütmeyen, tüm halkların eğitimi için yaratılmış, halk anlatılarıdır. Masallar, ait oldukları toplumların gelenek-görenek ve inançlarını, sosyal-kültürel-ekonomik yapılarını, etik ve estetik değer yargılarını sembollerle anlatan sözlü halk anlatılarıdır. Böyle olunca da “insanın serüvenini” geçmişten günümüze, günümüzden de geleceğe taşır dururlar.

Masallarda yer alan olayların hemen hepsinin karşılığı gerçek hayatta vardır. Bu nedenle de dünya halk anlatıları, özellikle üstüne kuruldukları temel motifler açısından ortaktırlar. Bu ortaklık nedeniyledir ki, bu kitapta yer alan masalların hemen hepsinin benzerlerini, öteki halk masallarında da bulabiliriz.

Dünya halk anlatıları, özellikle de masallar, dünya halk kültürlerinin ortak ırmaklarıdır ve hep birlikte kocaman, aydınlık, görkemli bir barış ve halk kültürü denizine, bir insanlık okyanusuna akar dururlar ve ortak bir dünya dili oluştururlar. Sembollerden oluşan bu ortak dili anlamak, bize hayatın arka yüzünü, bize gösterilenin arkasında neler olduğunu da görmek olanağını verecek ve önümüze yeni dünyalar açacaktır.

Öyleyse hepinize “masalın gerçeği”-“gerçeğin masalı”nı anlayıp bilmeniz ve hayatı bir kez de bu pencereden görüp yorumlamanız için, iyi okumalar diliyorum...

Muhsine HELİMOĞLU YAVUZ

Teşvikiye - İstanbul

Haziran - 2010

HİLE İLE DİLE

Bir varmış bir yokmuş. Çok söylemek günahmış. Çok eski zamanlarda, biri kız biri oğlan olmak üzere iki çocuklu bir aile yaşarmış. Kızın adı Dile, oğlanın adı da Hile'ymiş. Evin annesi bir gün çok ağır bir hastalığa yakalanmış. Öleceğini anlayınca da yeşil bir dal bulup ona "el vermiş". Yani onu sağ eliyle efsunlamış. Kocasına da "Eğer ben öldükten sonra eve bir üvey ana getirecek olursan, nasıl olsa çocukları dövecek, söyle ona da onları bu dalla dövsün," diye vasiyet etmiş.

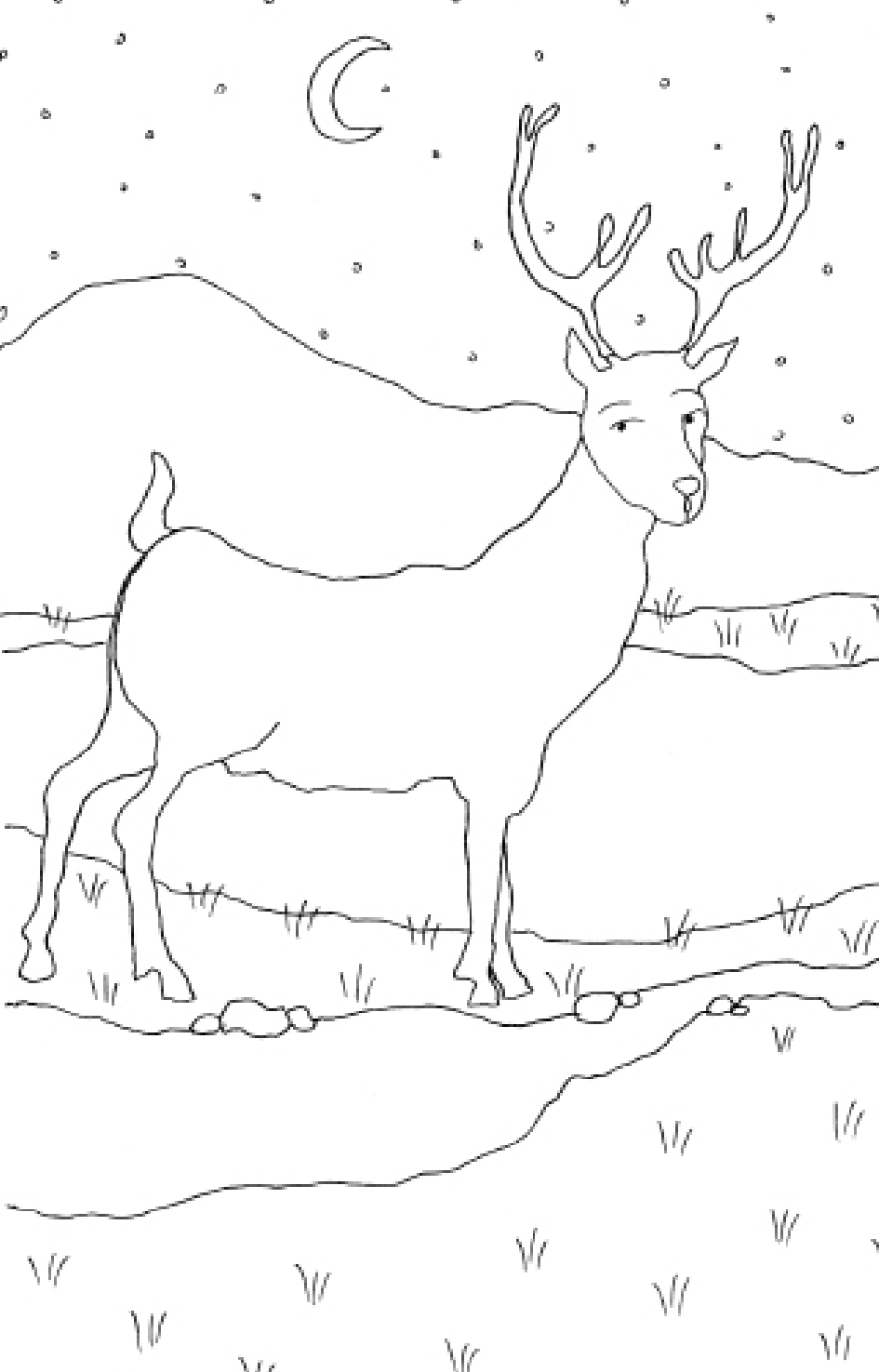
Günlerden bir gün kadın ölünce eve, acımasız bir üvey ana gelmiş. Adam karısının vasiyeti üstüne, dalı kadına verip, "Eğer çocukları döversen bununla döv," demiş. Üvey ana, çocukları bu dalla dövdükçe, onları öz analarının eli sevgiyle okşamış gibi olduğu için, çocuklar büyüüp geliştiklermiş. Bu durumdan

şüphelenen kadın, sora-soruştura çocukların öz anasının vasiyetini öğrenmiş ve buna çok kızıp bundan sonra çocukları başka bir sopayla dövmeye başlamış. Buna dayanamayan kardeşler de el ele verip kaçmışlar. Az gitmişler uz gitmişler, dere tepe düz gitmişler, bir de dönüp bakmışlar ki, bir iğne boyu yol gitmişler. Derken bir bahçeye gelmişler. Bu bahçede iki dere akıyormuş. Oğlan, yani Hile, kız kardeşini beklemeden, koşup bu derelerden birisinden su içmiş. İçer içmez de ala bir geyiğe dönüşmüş. Çaresiz kalan kız kardeş Dile, mecburen o geceyi geyikle birlikte bahçede geçirmiş.

Meğer o bahçe bir padişahın oğlununmuş. Ertesi sabah bahçesinde gezintiye çıkan oğlan bunları görünce, ikisini birden alıp sarayına götürmüştü. Bundan sonra da büyük bir rahatlık ve refah içinde, sarayda yaşamaya başlamışlar. Aradan uzun bir zaman geçmiş. Bu arada büyüüp güzelleşen Dile'ye, padişahın oğlu âşık olmuş ve onunla evlenmek istemiş.

Dile, "Eğer beni ala geyikten ayırmazsan, seninle evlenirim," demiş. Oğlan da kabul etmiş. Yedi gün yedi gece davul zurna çalınıp düğün-dernek yapılmış. Kazanlarla yemek pişirilmiş ve herkes düğüne gelip yemiş-içmiş.

Aradan bir zaman geçince Dile hamile kalmış. Tam bu sırada da padişahın oğlu savaşa gitmiş. Bir gün saraya gelen bir Çingene, Dile'den ekmek istemiş. Dile de acıyıp onu içeri alınca, onun mücevher-

Bu tanıtım
kopyası
Can Çocuk
okurları için
özel olarak
hazırlanmıştır.

 CAN
ÇOCUK

Muhsine Helimoğlu Yavuz

HİLE İLE DİLE

KÜRT MASALLARI

Masalın gerçeği, gerçeğin masalı...

Bu kitaptaki masallar, ilk kez sözden yazıya geçirilmiş özgün derleme ürünleridir. Dünya halk anlatıları, özellikle de masallar, dünya halk kültürlerinin ortak ırmaklarıdır ve hep birlikte kocaman, aydınlık, görkemli bir barış ve halk kültürü denizine, bir insanlık okyanusuna akar dururlar ve ortak bir dünya dili oluştururlar. Sembollerden oluşan bu ortak dili anlamak, bize hayatın arka yüzünü, bize gösterilenin arkasında neler olduğunu da görme olanağını verecek ve önümüze yeni dünyalar açacaktır.

ISBN 978-975-07-1188-6

9 789750 711886